

dyslexie

niewsbrief

Ouders kunnen school 'helpen'

De vergoedingsregeling voor diagnostiek en behandeling van dyslexie bestaat een half jaar. Op veel plaatsen hebben ouders via de school van hun kinderen informatie ontvangen. Niet overal gaat dat goed. Dat hoeft geen onwil te zijn. Scholen krijgen soms tegenstrijdige berichten over wanneer ze kinderen kunnen doorsturen voor de diagnose en de behandeling.

'De school dacht pas aan dyslexie bij mijn dochter toen ze bijna 9 was.' En: 'De school bleef maar oefenen met onze zoon. Wij wilden hem allang doorsturen naar een behandelaar.' Ouders snappen soms niet waarom scholen er zo lang over doen om actie te ondernemen als hun kind slecht blijft scoren op lezen en schrijven. Als ze het vermoeden hebben dat hun kind dyslectisch is, kunnen ouders ook zelf contact leggen met een dyslexie-instituut.

Verschillen

Scholen hebben in Nederland niet één vaste richtlijn om te bepalen of een kind mogelijk dyslectisch is. Hierdoor kunnen er grote verschillen zijn in de manier waarop leerkrachten, intern begeleiders of remedial teachers omgaan met kinderen met dyslexie. Er zijn veel misverstanden over de begeleiding, diagnostiek én behandeling van dyslexie, omdat het voor scholen niet altijd duidelijk is wat zij moeten doen. Soms wordt gedacht dat de schooltaak veel groter is.

Groep 3

Rond de herfstvakantie in groep 3 kan de leerkracht zien of een kind in het lezen en schrijven achterblijft bij de andere leerlingen. Dat hoeft geen dyslexie te zijn. Kinderen kunnen problemen hebben, waardoor ze langzamer leren of achterstand hebben opgelopen. In alle gevallen hoort de school extra begeleiding te bieden. Drie tot maximaal zes maanden intensieve extra begeleiding op school, samen met een intern begeleider, remedial teacher of leerkracht is genoeg om te zien of een kind vooruitgaat. De school houdt de lees- en schrijfvorderingen van het kind bij in het leerlingdossier. Als een kind ook na 3 tot 6 maanden extra hulp bij de

laagste 10 tot 16 procent blijft presteren, kan de school het kind doorverwijzen voor een diagnose bij een gespecialiseerd instituut. De ouders leggen dat contact. De ouders krijgen van het Regionaal Instituut voor Dyslexie (RID) een vragenlijst. Aan de hand daarvan én van de gegevens uit het leerlingdossier wordt besloten of een kind in aanmerking komt voor een vergoede diagnosestelling. Blijkt uit het onderzoek dat het kind ernstig dyslectisch is, dan krijgen ouders ook de behandeling vergoed uit de basisverzekering.

Vergoeding

Het is belangrijk dat de ouders weten met welke instituten hun zorgverzekeraar een overeenkomst heeft. Alle dyslexie-instituten of -praktijken die aangesloten zijn bij het Nationaal Referentiecentrum Dyslexie (NRD, zie www.nrd.nu) hebben contracten met alle zorgverzekeraars. De kosten voor diagnose en eventueel behandeling bij die zorgverleners krijgen ouders voor de volle 100 procent vergoed.

Pagina 2

- De behandeling: méér dan computerprogramma

Pagina 3

- Vraag en antwoord
- Wie komt in aanmerking?

Pagina 4

- GRAMMA: bewezen succes

Antwoorden

Ouders, leerkrachten, schoolleiding en kinderen hebben veel behoefte aan informatie over dyslexie. Wat is het? Vanaf welke leeftijd kan je worden behandeld? Hoe weet je of een behandeling goed werkt? Wat moet de school precies doen? Wat wordt van de ouders gevraagd? In dit tweede nummer van de Nieuwsbrief Dyslexie komen de belangrijkste vragen en antwoorden terug. Meer weten? Ga dan naar www.dyslexie.net.

De behandeling: méér dan computerprogramma

Moeder Leonora over zoon Luuk (9)

'Ik heb er altijd rekening mee gehouden dat mijn kinderen dyslectisch zouden kunnen zijn, omdat hun vader ernstig dyslectisch is. Luuk kon vrij snel lezen en vond het vanaf het begin leuk. Schrijven ging zeer moeizaam. Hij kreeg wel begeleiding op school, maar daar zat weinig structuur in, omdat ze vonden dat hij zo goed kon lezen. Op een bepaald moment heb ik afspraken gemaakt met de leerkracht en de intern begeleider: dat hij minstens drie maanden lang elke week met die intern begeleider oefeningen zou gaan doen. Dat is gebeurd. Daaruit is duidelijk naar voren gekomen dat hij heel veel op geheugen doet. Welk kind van 8 kan de telefoonnummers én mobiele nummers van zijn familie moeiteloos opdreunen? Luuk kan dat dus. Zo heeft hij leren lezen: goed opletten en heel veel opslaan. Schrijven, dat lukt hem niet. Lezen ging ook niet meer zo soepel toen de woorden moeilijker werden. Nu staat vast dat hij dyslectisch is. De school is er blij mee dat ik ingegrepen heb, omdat de behandeling bij een instituut gebeurt. De school begeleidt hem, maar dat kost niet zoveel tijd als steeds maar weer die afzonderlijke aandacht geven.'

Elk kind leert rond zijn zesde jaar lezen. De één begint al uit zichzelf met de ontdekking van letters en woordjes. De ander leert dit in de klas. Bij het lezen en schrijven gaat het erom dat de klank die wordt gehoord, automatisch aan een letter of lettercombinatie wordt gekoppeld. Wie 'a' hoort, moet nu eenmaal leren dat je dan 'a' moet schrijven en niet 'o'. Andersom geldt dat je bij het zien van 'aa' ook 'aa' uitsprekt en niet iets anders. Het proces om automatisch een klank aan een letter (schrijven) te koppelen of een letter aan een klank (lezen) duurt best lang bij kinderen die niet dyslectisch zijn. Bij kinderen met dyslexie komt die koppeling niet of heel moeizaam tot stand.

Wie eindelijk dezelfde woordjes of zinnestjes gaat lezen om te leren herkennen wat er staat, kan uiteindelijk misschien onthouden wat de goede klank voor één bepaald woord of één zin is, maar daarmee is het probleem niet opgelost. Wordt die klank in een ander woord of in een andere zin gebruikt, dan wordt die niet herkend.

Begeleiding

Bij een kwalitatief goede behandeling van dyslexie wordt de letter-klankkoppeling op een specifieke manier aangeleerd. Een psycholoog

of orthopedagoog die speciaal is opgeleid om kinderen met dyslexie te begeleiden, voert de behandeling uit. Bij elk kind kijkt deze behandelaar welke extra aandacht het nodig heeft.

Geprikkeld

Er wordt ook een computerprogramma gebruikt. Daarbij worden niet steeds dezelfde woordjes of zinnestjes geoefend, maar wordt een kind geprikkeld om klanken en letters aan elkaar te koppelen.

'Lezen is dus wel leuk'

Lieke (8 jaar): 'Sandy is mijn vriendin. Ze zat al in groep 1 en 2 bij mij. Later waren we geen vriendinnen meer, omdat zij veel zat te lezen. Daar vond ik niks aan. Ik ging liever buiten spelen of tv kijken. Nu vind ik lezen steeds leuker worden, omdat ik het ook veel beter kan. Ik krijg elke week nog een behandeling. Zo heet dat, geloof ik. En ik moet thuis veel oefenen. Dat was eerst ook niet leuk. Nu wel. En Sandy en ik zijn weer vriendinnen. Als ik niet zo'n zin heb om zelf te lezen, leest ze mij voor. Buitenspelen doen we ook. Vooral op het plein, want daar kun je skaten.'

Vraag en antwoord

Ouders, scholen en buitenstaanders hebben veel vragen over dyslexie. Hieronder volgt een greep uit veelgestelde vragen plus uiteraard de antwoorden.

Als een kind nooit een boekje pakt als het heel klein is, is het dan dyslectisch?

Kinderen die geen interesse hebben in lezen, hoeven helemaal niet dyslectisch te zijn. Sommige kinderen vinden lezen en boekjes leuk, andere niet.

Tegenwoordig hoor je veel vaker dan vroeger dat een kind dyslectisch is. Is dyslexie 'in de mode'?

Ongeveer 3 tot 4 procent van alle kinderen heeft er last van. In bijna elke klas zit wel één kind dat dyslectisch is. Dat is al jaren zo. Er zijn dus niet méér kinderen met dyslexie bijgekomen, maar het wordt wel eerder ontdekt en sneller behandeld. Vroeger werd vaak niet herkend dat een kind dyslectisch was. Dan werd gezegd dat 'het niet zo goed kon leren'. Soms gingen kinderen van school zonder dat ze konden lezen.

Dyslexie betekent toch dat je niet goed kunt lezen of schrijven? Dat leer je op school. Waarom kan de school kinderen met dyslexie niet leren lezen en schrijven?

Bij een kind dat geen dyslexie heeft, wordt in de hersenen een klank aan een letter gekoppeld én andersom. Bij kinderen mét dyslexie wordt er eigenlijk niet, of heel erg traag, een letter aan een klank gekoppeld. Daardoor gaat het lezen en schrijven niet goed. Je

hoort 'paard', maar schrijft 'part'. Of je leest 'ruit' en je zegt 'rut'. Een specialist (gz-psycholoog of orthopedagoog met dyslexie-opleiding) moet een kind stapsgewijs leren om die koppeling wel goed te maken. Dat is iets heel anders dan het leren lezen en schrijven zoals dit op school gebeurt.

Ik heb twee linkshandige kinderen en die zijn allebei dyslectisch. Klopt het dat kinderen die dyslectisch zijn ook vaker linkshandig zijn?

Voor zover dit bekend is, heeft dit niets met elkaar te maken. Motoriek wordt op een andere manier aangestuurd in de hersenen dan letter-klankkoppeling. Kinderen die een slechte fijne motoriek hebben en bijvoorbeeld erg onduidelijk schrijven, hoeven helemaal niet dyslectisch te zijn.

Kan ik zelf merken dat mijn kind dyslectisch is? Of moet de school dat vaststellen?

De diagnose 'dyslexie' kunt u niet zelf stellen en een school ook niet. Dat doet een gespecialiseerde psycholoog of orthopedagoog. U kunt wel het vermoeden hebben, zoals de school een vermoeden kan hebben, waarna een kind wordt doorgestuurd voor diagnostiek.

Wat moet ik doen als ik vermoed dat mijn kind dyslectisch is?

Als u denkt dat uw kind wel eens dyslectisch zou kunnen zijn, kunt u met de school overleggen hoe de vorderingen zijn van uw kind. Eventueel kunnen zij

Wie komt in aanmerking?

Nog niet alle basisschoolleerlingen krijgen diagnostiek en behandeling van ernstige dyslexie vergoed. Elk jaar komt er een leeftijdsgroep bij.

- In 2009: kinderen die bij aanmelding nog geen 9 jaar zijn.
- Vanaf 1 januari 2010: kinderen die bij aanmelding nog geen 10 jaar zijn.
- Vanaf 1 januari 2011: kinderen die bij aanmelding nog geen 11 jaar zijn.
- Vanaf 1 januari 2012: kinderen die bij aanmelding nog geen 12 jaar zijn.

Vanaf 2013 komen alle basisschoolleerlingen in aanmerking. De school licht in een leerlingdossier toe waarom het vermoeden van dyslexie bestaat en welke begeleiding op school is gegeven. De zorgverlener beslist of het kind in aanmerking komt voor vergoede diagnostiek. De ouders kiezen de zorgverlener, omdat deze wordt betaald via hun zorgverzekering. Blijkt dat het kind ernstig dyslectisch is en binnen de leeftijdsgrens valt, dan komt het in aanmerking voor vergoede behandeling. De behandeling moet gebeuren volgens richtlijnen. Behandelaars die aangesloten zijn bij het NRD (zie www.nrd.nu) werken volgens de richtlijnen en hebben contracten met alle zorgverzekeraars.

3 tot 6 maanden extra begeleiding geven. Zijn er dan nog geen echt grote vorderingen te zien, dan kan een kind doorgestuurd worden naar een specialist.

Beslist de school of mijn kind doorgestuurd wordt voor diagnose en eventueel behandeling?

Nee, u heeft daar als ouder een belangrijke stem in. U beslist. De school moet toetsgegevens (bijvoorbeeld uit het leerlingvolgsysteem) kunnen laten zien waaruit blijkt dat een kind achterblijft bij lezen en spelling. Op school wordt extra begeleiding gegeven om te kijken of dat helpt. Als u zich zorgen maakt over de ontwikkeling of begeleiding van uw kind neem dan zeker contact op met de school of het RID. Helpt extra begeleiding niet dan kan een kind worden doorverwezen. U als ouder kunt meebeslissen en u kiest een behandelaar.

GRAMMA: bewezen succes

Het Regionaal Instituut voor Dyslexie (RID) heeft de dyslexiebehandeling GRAMMA ontwikkeld, een individuele behandeling die psychologen en orthopedagogen samen met het kind uitvoeren. De aanpak van het RID werkt. Dat is na inmiddels 20 jaar praktijkervaring wel bekend. Omdat het RID staat voor kwaliteit worden de behandeling én de behandelaars steeds getoetst. GRAMMA wordt bijvoorbeeld ook steeds verfijnd. Soms wordt een onderdeel ingekort of uitgebreid, als blijkt dat de behandeling daardoor effectief verbetert.

Informatie-avonden

Het RID verzorgt regelmatig informatieavonden over dyslexie en de vergoedingsregeling. Wie graag een avond wil organiseren voor leerkrachten, schoolleiding, intern begeleiders, medezeggenschapsraad of ouderraad, kan een verzoek voor zo'n avond indienen bij een vestiging in de buurt. In overleg kan bepaald worden waar de nadruk op ligt, zoals bijvoorbeeld de afstemming tussen de school en de zorgverlener. Ook het opstellen van het leerlingdossier of de begeleiding op school kan ter sprake komen.

Blijvend resultaat

Voor het RID is het belangrijk dat niet alleen op korte termijn zichtbaar wordt dat de behandeling succesvol is geweest, maar dat ook na jaren mensen er nog baat bij hebben. Uit onderzoek blijkt dat kinderen één jaar na het stoppen van de behandeling nog altijd goed presteren. Er is ook een meting gedaan van het effect na 10 jaar. Hiervoor zijn behandelde personen vergeleken met mensen die nog geen behandeling hadden ondergaan. Het is gebleken dat ook 10 jaar na de behandeling het leesniveau was verbeterd. Mensen die nooit een behandeling hadden ondergaan, hadden nog altijd een zwak leesniveau. Niet alleen is daarmee het effect van de behandeling met GRAMMA aangetoond, maar is ook bewezen dat iemand niet 'over dyslexie heengroeit'.

Behandeling

Het RID is al 20 jaar een gespecialiseerde zorgverlener voor diagnostiek en behandeling van

taalproblemen, in het bijzonder dyslexie. Kinderen die met GRAMMA behandeld worden laten duidelijke vorderingen zien. De behandeling bestaat uit wekelijkse sessies van 50 minuten met een gespecialiseerde psycholoog of orthopedagoog. Het computerprogramma dat bij GRAMMA hoort, wordt voor gebruik thuis en op school meegegeven. Regelmatig oefenen is nodig voor een goed resultaat. Gemiddelde behandelduur is ongeveer anderhalf jaar.

Onderzoek

De afdeling research van het RID richt zich op het zoeken naar de achtergronden van dyslexie. Belangrijk hierin zijn onderzoeken naar erfelijkheid en hersenonderzoek bij dyslectici met MRI-scans. Op deze manier is duidelijk geworden hoe het proces van taalverwerking in de hersenen verloopt.

Colofon

REGIONAAL
INSTITUUT VOOR
DYSLEXIE

Dit is een uitgave van het Regionaal Instituut voor Dyslexie (RID), november 2009. Deze Nieuwsbrief Dyslexie is bedoeld om informatie te verstrekken.

Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend. Het RID heeft 12 vestigingen, verspreid over het hele land. Kijk voor meer informatie ook op www.rid.nl.

Informatiebijeenkomst

Wilt u een informatiebijeenkomst organiseren op uw school? Neem dan contact op met een vestiging bij u in de buurt.

Hoofdkantoor: RID Arnhem

Jansbinnensingel 1
6811 AJ Arnhem
T 026-4423294
E dyslexie@rid.nl

RID Almere

Spoordreef 28
1315 GP Almere
T 036-5305138
E almere@rid.nl

RID Amersfoort

Bloemendalse Binnenpoort 5
3811 GD Amersfoort
T 033-4948675
E amersfoort@rid.nl

RID Amsterdam

IJsbaanpad 9
1076 CV Amsterdam
T 020-7162680
E amsterdam@rid.nl

RID Assen

Stationsstraat 29a
9401 KW Assen
T 0592-710900
E assen@rid.nl

RID Breda

Stadionstraat 20
4815 NG Breda
T 076-7114612
E breda@rid.nl

RID Den Bosch

Stationsplein 91-105
5211 BM Den Bosch
T 073-7114440
E denbosch@rid.nl

RID Den Haag

Laan van Meerdervoort 254
2563 AJ Den Haag
T 070-3638400
E denhaag@rid.nl

RID Hengelo (O)

Burgemeester Jansenplein 34
7551 ED Hengelo (O)
T 074-2509181
E hengelo@rid.nl

RID Maastricht

Universiteit van Maastricht/
Faculteit Psychologie
Universiteitsingel 40
6229 ER Maastricht
T 043-3884056
E dyslexie@psychology.unimaas.nl

RID Nijmegen

Keizer Karelplein 32
6511 NH Nijmegen
T 024-7110600
E nijmegen@rid.nl

RID Rotterdam

Weena 730
3014 DA Rotterdam
T 010-2141222
E rotterdam@rid.nl